

AEC อนาคตที่กำลังไล่ล่าคนไทย

วิมล ปั่นคง

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาองค์ความรู้
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD)

www.itd.or.th

ตีพิมพ์ : หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ Section : ธุรกิจ-ตลาด/ประชาคมอาเซียน
ปีที่ 12 ฉบับที่ 4201 วันศุกร์ที่ 8 สิงหาคม 2557
หน้า B16 (ซ้าย) คอลัมน์ "อาเซียนอาเซียน"

ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ กำลังนับถอยหลังสู่ปี 2558 ซึ่งเป็นปีเชิงสัญลักษณ์แห่งการเป็นประชาคมเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ได้ระบุไว้ในพิมพ์เขียว (Blueprint) 4 ข้อ ได้แก่ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

มีคำถามเกิดขึ้นหลายเวทีการสัมมนาว่า คนไทยพร้อมมากน้อยแค่ไหนกับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน? ซึ่งเป็นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจที่ใกล้ตัวคนไทยมากที่สุด เพราะคนไทยมีความคุ้นเคยกับเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้มาอย่างยาวนาน เพื่อตอบคำถามดังกล่าว บทความนี้จะชี้ให้เห็นถึงประเด็นแห่งโอกาสและความท้าทายภายใต้ AEC ที่คนไทยต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อคว้าโอกาสนี้

AEC มาพร้อมกับโอกาสด้านการค้าขายแดนที่เปิดกว้างมากขึ้นทั้งการลดภาษีนำเข้าของประเทศเพื่อนบ้านที่ชายแดนติดกัน การอำนวยความสะดวกทางการค้าที่มากขึ้น เศรษฐกิจของเพื่อนบ้านที่กำลังเติบโตสร้างความต้องการสินค้าทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าปัจจัยการผลิตขั้นกลางและขั้นต้น ปัจจุบันไทยส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนประมาณร้อยละ 30 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด มูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่เขตแดนติดต่อกัน ประกอบด้วย เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย คาดว่าจะพุ่งสูงขึ้นถึงยอดหนึ่งล้านล้านบาทได้ภายในปี 2558 เพราะเศรษฐกิจเพื่อนบ้านกำลังเติบโตได้ดี ประกอบกับนโยบายปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนทั้งการค้าและการลงทุน บรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นนำไปสู่การค้าขายกันมากขึ้น

ถ้าพิจารณารายการสินค้าที่ส่งออกผ่านการค้าชายแดนพบว่า โครงสร้างการส่งออกไม่ต่างจากการส่งออกไปประเทศพัฒนาแล้วที่อาศัยการขนส่งผ่านท่าเรือซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพและจังหวัดใกล้เคียง กล่าวคือ สินค้าส่งออกยังคงเป็นสินค้าอุตสาหกรรม ประกอบด้วย น้ำมันที่ผ่านการกลั่นแล้ว รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ สินค้าเหล่านี้คนไทยแถบชายแดนได้ประโยชน์เพียงในฐานะเป็นพ่อค้าคนกลางซึ่งมีจำนวนน้อย ไม่ใช่ผู้ผลิต ไม่ได้ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และโรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมเป็นกิจการขนาดใหญ่ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจึงไม่ได้กระจายไปยังท้องถิ่นมากที่ควร

โจทย์ใหญ่ของการพัฒนาการค้าชายแดน คือ ทำอย่างไรให้คนไทยในท้องถิ่นแถบชายแดนได้ประโยชน์มากขึ้นการพัฒนาการค้าชายแดน คำตอบนั้นต้องมีใช่เพียงการพัฒนาสภาพที่เน้นพัฒนาด่านศุลกากรและโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาศักยภาพคนไทยในแถบชายแดนให้สามารถเป็นนักธุรกิจชายแดนได้

โดยต้องพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งขนาดจิ๋ว วิสาหกิจชุมชน ชาวบ้านที่รวมตัวกันผลิตสินค้า OTOP ให้ยกระดับศักยภาพจากการเป็นผู้ผลิตมาเป็นผู้ส่งออกหรือเป็นผู้ประกอบการระหว่างประเทศที่สามารถผลิตและส่งออกสินค้าผ่านด่านการค้าชายแดนที่มีอยู่ 94 ด่าน ใน 31 จังหวัดทั่วประเทศ ไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตและขยายตัวได้ คนไทยภายใต้ AEC มิใช่เพียงมีศักยภาพในการผลิตเท่านั้น ต้องมีศักยภาพด้านการค้าระหว่างประเทศด้วย ต้องมีความรู้และทักษะ ทั้งด้านการบริหารจัดการ การตลาดระหว่างประเทศ การเงินระหว่างประเทศ เข้าใจการนำเข้า-ส่งออก เจรจา ธุรกิจระหว่างประเทศได้ มีความคิดสร้างสรรค์และมองโอกาสออก สามารถรวมตัวกันเป็นคลัสเตอร์เพื่อ แสวงหาโอกาสที่เปิดกว้างจากการเป็น AEC ได้ ผลักดันให้สินค้าอาหารแปรรูป ยาสมุนไพร หรือสินค้าที่ผลิต จากวัตถุดิบท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากลได้ อย่างลงตัว เพื่อส่งออกไปยังตลาดเพื่อนบ้านโดยอาศัยความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและรสนิยมการอุปโภค บริโภคที่ไม่แตกต่างกันมากนักเป็นต้นทุน

ด้านการลงทุนระหว่างประเทศ มูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศยังน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน กรณีประเทศมาเลเซีย ยอดคงค้างการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 40 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่ไทยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น และการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของบริษัทขนาดใหญ่เพียงไม่กี่ราย สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการไทยขาดศักยภาพในการลงทุนในต่างประเทศ โจทย์ใหญ่ด้านการลงทุน คือ การพัฒนาศักยภาพและยกระดับความพร้อมของผู้ประกอบไทยให้สามารถประกอบธุรกิจร่วมกับนักธุรกิจประเทศเพื่อนบ้าน สามารถรวมตัวกันในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ แสวงหาความร่วมมือเป็นพันธมิตรกับนักธุรกิจประเทศเพื่อนบ้านได้ ร่วมลงทุนผลิตสินค้าและบริการในประเทศเพื่อนบ้าน ใช้จุดแข็งของคนไทยและประเทศเพื่อนบ้านสร้างรายได้กลับประเทศได้เหมือนที่นักธุรกิจเข้ามาใช้ไทยเป็นฐานการผลิตตั้งแต่เมื่อ 40 ปีที่แล้ว ความสำเร็จของมิติด้านการลงทุนระหว่างประเทศภาครัฐต้องให้ความช่วยเหลือภายใต้การกำหนดความต้องการที่ชัดเจนของผู้ประกอบการที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง

ภายใต้การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประตูแห่งโอกาสและความท้าทายเปิดกว้างพร้อมกัน คนไทยต้องเร่งพัฒนาศักยภาพรองรับโอกาส อันดับแรกต้องเร่งเติมองค์ความรู้ให้ตนเอง อย่าให้ AEC เป็นอนาคตที่ไล่ล่าเรา.....
